

4. VÝVOJ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

▪ PŮDNÍ FOND, CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

Polovinu území kraje tvoří orná půda, její výměra se zmenšuje

Ve Středočeském kraji byla v roce 2011 polovina území využívána jako orná půda. Od konce 90. let však dochází k pozvolnému zmenšování orné plochy; mezi roky 2001 a 2011 to bylo o téměř 8 tis. hektarů méně (tj. o 1,4 %). V dlouhodobější časové řadě se nepatrně snížilo i procento zornění (tj. podíl orné půdy na zemědělské půdě), s hodnotou 83,0 % však i nadále zůstává nejvyšší mezi kraji ČR. Nejvyššího procenta zornění v kraji dosahoval okres Nymburk (91,9 %), nejnižšího naopak okres Příbram (70,7 %). Ostatní složky zemědělské půdy kraje (zahrady, ovocné sady a trvale travní porosty) naopak zaznamenaly během desetiletého období lehký nárůst plochy (celkově o 1,4 %).

Podíl chráněného území na rozloze kraje je třetí nejnižší v ČR

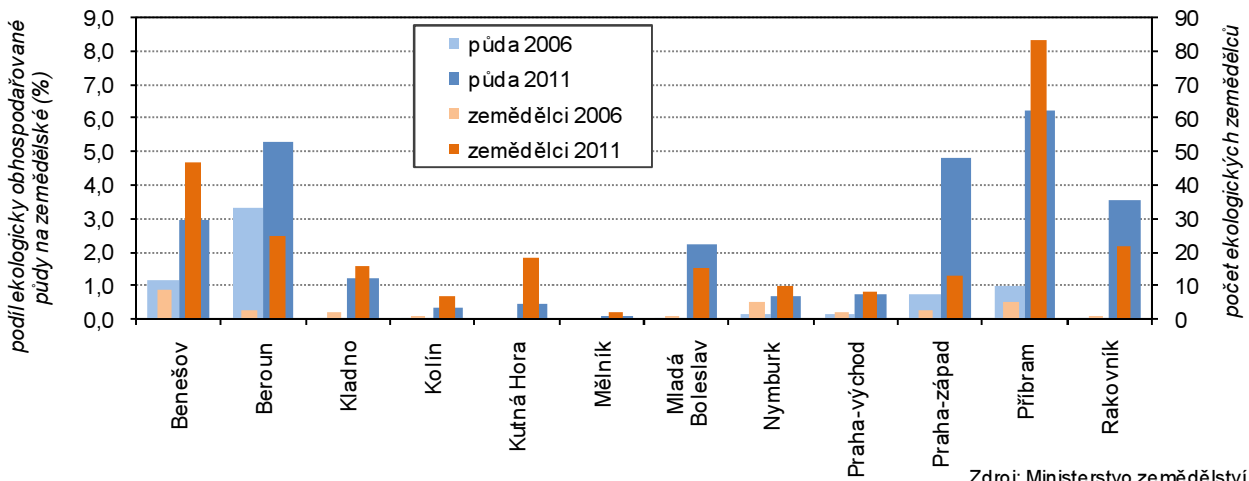
Na území Středočeského kraje se v roce 2011 nacházely plochy zvláště chráněného území⁸ o výměře přibližně 92,7 tis. hektarů, což představovalo 8,4 % území kraje. To zařadilo kraj po Hl. m. Praze (5 %) a Jihomoravském kraji (6,6 %) na třetí v pořadí s nejnižším podílem chráněných územích na rozloze kraje. Mezi rokem 2010 a 2011 ubylo v kraji téměř 1 tis. hektarů chráněného území, podíl na krajské výměře se snížil o 0,1 procentního bodu.

▪ EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Počet ekofarem roste

V roce 2011 hospodařilo na území Středočeského kraje celkem 266 zemědělců hlásících se k ekologickému zemědělství. Počet ekofarem meziročně vzrostl o 16,7 %, proti roku 2006 o více než sedminásobek. Výměra ekologicky obhospodařované půdy meziročně vzrostla o více než třetinu (36,7 %) na celkovou plochu 9,7 tisíc hektarů, což odpovídalo 2,4 % z celkové zemědělské půdy kraje. Podíl ekologického zemědělství je silně ovlivněn možností získat dotace, proto je tento způsob hospodaření nejčastěji uplatňován v oblastech s těžšími podmínkami, např. podhorské a odlehlé oblasti. I proto Středočeský kraj nedosahoval tak významných výsledků v oblasti ekologického zemědělství, jako ostatní kraje. V meziokresním srovnání České republiky byl rozdíl v podílech ekologicky obhospodařované půdy ještě citelnější (0,1 až 58,4 %).

Graf 32 Ekologické zemědělství v okresech Středočeského kraje v letech 2006 a 2011

Zdroj: Ministerstvo zemědělství

▪ VODOHOSPODÁŘSTVÍ A KANALIZACE

Druhý nejnižší podíl obyvatel napojených na veřejný vodovod

Podle výsledků šetření o vodovodech a kanalizacích bylo ve Středočeském kraji v roce 2011 zásobeno vodou z veřejných vodovodů 84,5 % obyvatel kraje. Přestože podíl v kraji dlouhodobě stoupá (mezi rokem 2006 a 2011 o 1,7 procentních bodů), byly na tom ostatní kraje vyjma Plzeňského stále lépe. Celorepublikový průměr byl vyšší o 9 procentních bodů.

⁸ zohledněny vzájemné překryvy chráněných území (nejsou započítána maloplošná ZCHÚ ležící na území velkoplošných ZCHÚ)

Středočeši jsou ve spotřebě pitné vody nad průměrem ČR

Spotřeba pitné vody ve středočeských domácnostech dlouhodobě narůstala, ve srovnání s rokem 2006 bylo vyfakturováno o 11,6 % kubiků více. Na jednoho Středočecha připadala v roce 2011 průměrná denní spotřeba pitné vody o objemu 89,3 litrů, což byla hodnota pohybující se mírně nad celorepublikovým průměrem a mezi ostatními kraji čtvrtá nejvyšší.

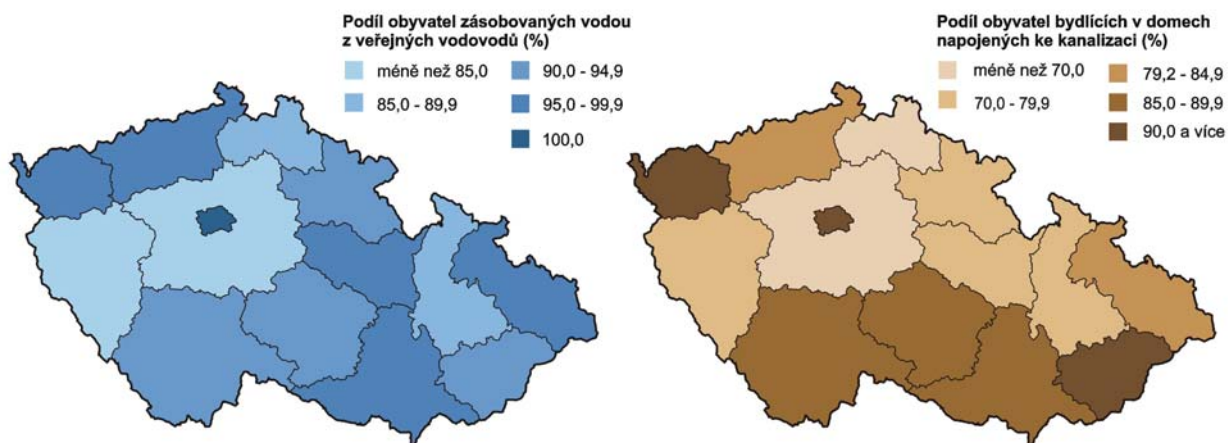
Druhý nejnižší podíl obyvatel napojených na kanalizaci

Nadále přibývá obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci. V roce 2011 bylo připojeno na veřejnou kanalizaci o 106 tisíc více obyvatel než v roce 2006 a podíl takto vybavených obyvatel na populaci kraje se zvýšil o 2,9 procentních bodů na 68,9 % za rok 2011. I přes dlouhodobý nárůst ve vybavenosti kanalizací dosahoval podíl kraje o 13,8 procentních bodů méně než celorepublikový průměr a po Libereckém kraji (68,3 %) byl druhý nejnižší v ČR. Nejvyšší úroveň napojení na kanalizaci vykazovaly Hl. m. Praha (100 %) a Karlovarský kraj (93,3 %).

Když kanalizace, tak s čističkou

V oblasti kanalizace dlouhodobě dochází také k budování a připojování nových čističek odpadních vod. V roce 2011 bylo v kraji v provozu celkem 431 čističek, tj. o 67 (18,4 %) více než v roce 2006. Podíl obyvatel žijících v domech napojených na kanalizaci s odvodem na čističku činil 68,5 %. Z celkového počtu obyvatel připojených ke kanalizaci mělo 99,4 % kanalizační připojení na čističku. Po Hl. m. Praze (100 %) se jednalo o druhý nejvyšší podíl v ČR.

Kartogram 7 Obyvatelstvo využívající veřejný vodovod a kanalizaci v krajích v roce 2011

Zdroj: Český statistický úřad

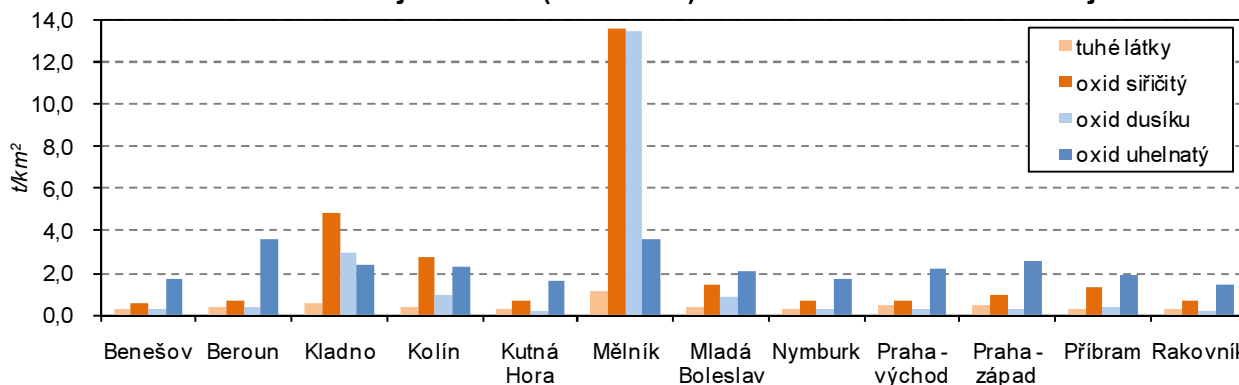
▪ ZNEČIŠTĚNÍ VZDUCHU

Údaje o znečištění ovzduší (stav emise) jsou přebírány z Českého hydrometeorologického ústavu a poslední dostupné údaje jsou za rok 2010.

Nejvíce emisí škodlivých látek v okrese Mělník

Nejvyšší množství měrných emisí znečišťujících látek v kraji bylo dlouhodobě zjištěno v okrese Mělník. Především se jednalo o naměřené oxidy dusíku, na kterých se z největší části podílí komplexy elektráren na území okresu. Emise z mobilních zdrojů zařízení se za území okresů nezjišťují.

Graf 33 Měrné emise znečišťujících látek (REZZO 1-3) v okresech Středočeského kraje v roce 2010

Zdroj: Český hydrometeorologický ústav

**Pětinové snížení
produkce oxidu
uhelnatého z aut mezi
rokem 2009 a 2010**

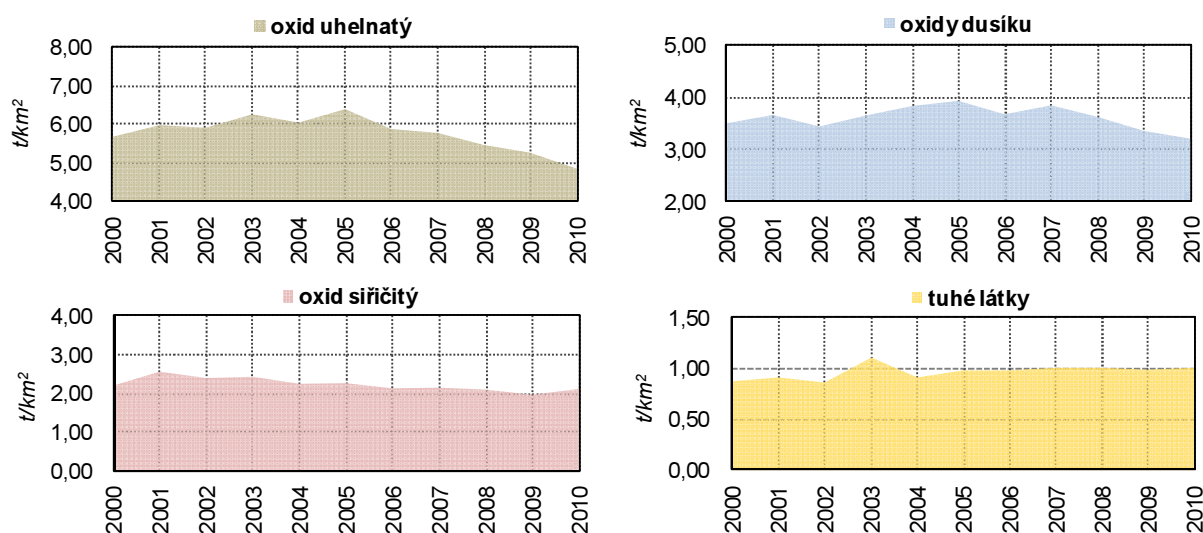
Největší pokles naměřených emisí (REZZO 1-4) od roku 2006 mezi šetřenými škodlivými látkami vykazoval ve Středočeském kraji oxid uhelnatý (CO), a to o více než 17 %. Vzhledem k centrální poloze a blízkosti metropole vedou přes kraj všechny významné komunikace. Více než polovina (56 %) naměřených emisí oxidu uhelnatého v roce 2010 tak pocházela právě z mobilních zdrojů (REZZO 4). Přesto výsledky za rok 2010 byly oproti předchozím letům příznivé. Ve srovnání se stavem z roku 2009 došlo k redukcí emisí o více než pětinu, se stavem z roku 2006 dokonce o třetinu. I přesto, že průměrné množství měrných emisí oxidu uhelnatého na plochu se v roce 2010 pohybovalo těsně pod celorepublikovým průměrem, patřila kraji třetí příčka s nejvyšším průměrným naměřeným množstvím v ČR (po Hl. m. Praze a Moravskoslezském kraji).

**Třetí nejvyšší průměrné
množství CO mezi kraji**

**Naměřené emise oxidů
dusíku klesají od 2008**

Vysoký nárůst produkce emisí oxidů dusíku (NOx) byl v kraji zaznamenán v období let 2003 až 2005. Od roku 2008 již dochází k pravidelnému poklesu. V roce 2010 tak bylo naměřeno o osminu nižší množství emisí než v roce 2006. Více než poloviční podíl na produkci oxidu dusíku připadal na mobilní zdroje (56 %), na zbytku se podílely především velké stacionární zdroje. Průměrné množství měrných emisí oxidů dusíku na plochu se v roce 2010 pohybovalo mírně pod celorepublikovým průměrem a kraji patřila pátá příčka s nejvyšší naměřenou hodnotou v ČR.

Graf 34 Měrné emise (REZZO 1-4) ve Středočeském kraji v letech 2000 až 2010

Pozn.: grafy hodnotí vývoj ukazatelů v čase a vzhledem k různým stupnicím neslouží k přímému porovnání hodnot

Zdroj dat: CHMÚ

**Emise oxidu siřičitého
klesaly v dlouhodobém
pohledu, ale v roce
2010 vzrostly**

U produkce emisí oxidu siřičitého (SO₂) v kraji došlo v posledních letech k ročním výkyvům, v porovnání s rokem 2006 byl stav nižší pouze o 0,5 %. Vyšší pokles byl patrný z dlouhodobého pohledu, kdy během deseti let klesla produkce o 4 %. Na vzniku emisí oxidu siřičitého měly největší podíl velké stacionární zdroje (70 %). Průměrné množství měrných emisí oxidu siřičitého na plochu kraje za rok 2010 se pohybovalo těsně pod celorepublikovým průměrem a kraji patřila šestá příčka s nejvyšším průměrným naměřeným množstvím v ČR.

**Polovinu emisí tuhých
látek vyprodukuje auta**

Přes polovinu emisí tuhých látek je v kraji dlouhodoběji vykazováno z mobilních zdrojů a další čtvrtina připadá na malé stacionární zdroje znečišťování (REZZO 3), ty představují především domácí topeniště. Průměrné množství měrných emisí tuhých látek na plochu bylo v roce 2010 zaznamenáno o čtvrtinu vyšší než celorepublikový průměr, více vykazovaly už jen dva kraje (Hl. m. Praha a Moravskoslezský kraj).

▪ NAKLÁDÁNÍ S ODPADY

Produkce podnikového odpadu se po poklesu v roce 2009 opět v roce 2010 začala navyšovat

Středočeské podniky vyprodukovaly během posledního šetřeného roku 2010 celkem 1,5 mil. tun odpadu, tedy o 14,6 % více než v předchozím roce. I přes meziroční nárůst objemu se stále jednalo o 11,6 % nižší produkci než v roce 2006. Z celkového množství vyprodukovaného objemu v roce 2010 bylo 11 % nebezpečného odpadu. Tento podíl byl po Libereckém a Ústeckém kraji třetí nejvyšší v ČR. Na jednoho obyvatele kraje připadala v roce 2010 produkce 422 kg průmyslového odpadu za rok. Tato hodnota mírně překračovala celorepublikový průměr (o 5,5 %) a v mezikrajském srovnání byla třetí nejvyšší (po Moravskoslezském a Plzeňském kraji).

Nejvíce komunálního odpadu na jednoho obyvatele mezi kraji ČR

U středočeských domácností dochází k dlouhodobému nárůstu vyprodukovaného množství komunálního odpadu. V roce 2006 ještě připadalo v průměru na obyvatele 343 kg vyprodukovaného odpadu, do roku 2010 se průměrná hodnota zvýšila o více než pětinu (21,2 %) na hodnotu 416 kg na osobu. Středočeši tak v průměru vyprodukovali nejvíce komunálního odpadu v ČR.

Zároveň kraj dosahuje nejnižšího podílu tříděného odpadu

Zvyšování podílu tříděného odpadu je důsledek vyšší vybavenosti a informovanosti o této problematice v celé České republice. Výjimkou nebyl ani Středočeský kraj, ve kterém se podíl odděleně sbíraných složek zvýšil z 8,1 % v roce 2006 na 11,6 % v roce 2010. I tak se podíl pohyboval o 4,3 procentní body pod celorepublikovým průměrem a výsledně byl nejhorším ze všech krajů.

▪ VÝDAJE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Za roky 2006 až 2010 druhá nejvyšší průměrná hodnota investic na ochranu ŽP podle místa investice na obyvatele v ČR

Výdaje na ochranu životního prostředí meziročně kolísají. V roce 2010 dosáhly pořízené investice na ochranu a obnovu životního prostředí podle místa investice ve Středočeském kraji na 1 obyvatele částky 2 246 Kč, což bylo o 12,4 % více než v roce 2009, ale přitom o 19,9 % méně než v roce 2008. Průměrná roční hodnota investičních nákladů v kraji v letech 2006 až 2010 odpovídala přibližně výši 2 890 Kč na obyvatele a po Plzeňském kraji (3 290) byla druhá nejvyšší v ČR.

Dlouhodobý růst neinvestičních nákladů na ochranu ŽP podle sídla investora

Roční nepravidelné hodnoty investic na ochranu a obnovu životního prostředí vykazovaly i investoři se sídlem ve Středočeském kraji. V porovnání s rokem 2006 došlo ovšem k celkovému téměř polovičnímu poklesu (47 %). Největší část investic byla v roce 2010 použita na nakládání s odpadními vodami (63,1 %). Neinvestiční náklady na ochranu ŽP se oproti investičním nákladům odlišovaly dlouhodobým meziročním růstem, mezi rokem 2006 až 2010 vzrostly neinvestiční náklady podle sídla v kraji o 75 %. Více než dvě třetiny neinvestičních nákladů bylo v roce 2010 určeno na nakládání s odpady,

Kartogram 8 Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice v krajích v letech 2006 až 2010

